

Hayatın Anlamı: İman Sempozyumu İstanbul, 13 Ekim 2018

Abdulvahap Kösesoy*

İman, geçmişten geleceğe bütün insanlığı kuşatan bir kavram olmasına ve herkes tarafından bilinmesine rağmen kelimelerle tarif edilmeye teşebbüs edildiğinde ve mahiyeti belirlenmeye çalışıldığında tam bir muğlaklığın ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bundan ötürü insan hayatıyla doğrudan ilgili bu kavramın tarifi, mahiyeti ve yapısı gün yüzüne çıkartılmalı ve imana dair soru(n)lar çözüme kavuşturulmalıdır. Bundan dolayı Kur'an Çalışmaları Vakfı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile beraber imanın sağlıklı bir şekilde anlaşılması için "*Hayatın Anlamı İman Sempozyumu*" adıyla ulusal bir sempozyum gerçekleştirmiştir. Vakfın Mütevelli Heyet Başkanı Fahrettin Yıldız, iman kavramının dinin merkezinde olduğunu, İslam âlimleri tarafından üzerinde en çok fikir beyan edilen bir konu olduğunu ve bundan ötürü enine boyuna incelenmesi gerektiğini dile getirerek sempozyumun amacını açıklamıştır.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Murat Sülün'ün koordine ettiği ve geniş bir kitlenin katılım sağladığı sempozyum, 13 Ekim 2018 tarihinde, Üsküdar Belediyesi Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezinde icra edildi. Sempozyum selâmlama konuşmalarıyla başlayıp dört oturum şeklinde devam etti. İstanbul Valisi Vasip Şahin, Üsküdar Kaymakamı Murat Sefa Demiyürek, Pendik Kaymakamı İlhan Ünsal'ın iştirak ettiği ve tek gün şeklinde planlanan sempozyuma on beş akademisyen katkı sağladı. Program, Prof. Dr. Nihat Temel'in Kur'an tilavetiyle başladı. Ardından ilk olarak Kur'an Çalışmaları Vakfı Mütevelli Heyet Başkanı Fahrettin Yıldız ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ali Köse dinleyicilere hitap ettiler. Konuşmasında öncelikle vakfın amaçlarına, ilkelerine, yakın, orta ve uzun vadeli projelerine¹ değinen Fahrettin Yıldız, imanın güven içinde bulunmayı gerektirdiğini, kulun Allah'a ve

* Arş. Gör., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi. abdulvahap.kosesoy@bilecik.edu.tr

Geliş T. / Received Date: 24/10/2018 Kabul T. / Accepted Date: 25/10/2018.

¹ Fahrettin Yıldız ile yaptığımız görüşmede vakfın, "*Kur'an Kelimeleri Hazinesi*" projesini yürüttüğünü ve bu projede sona varıldığını dile getirdi. Söz konusu proje, Kur'an'da yer alan 1836 kelimenin "kök, lügat, Kur'an'daki kullanımları ve tarihî süreçteki anlamlarının" tespitiyle ilgilidir.

indirdiklerine kesin ve sarsılmaz inancını ifade ettiğini dile getirdi. Ayrıca iman esaslarının içtihadı dayalı olmayıp bizzat Kur'ân ve sahih Sünnetle sabitlendiğini hatırlattı.² Prof. Dr. Ali Köse ise neşredilmesi için verdiği metne bağlı kalmayıp toplumda iman ile ilgili sorunlara değinerek aleyhinde 'Ehl-i Sünnet'e karşı' olduğuna dair sosyal medyada yapılan haberlerin gerçeği yansıtmadığına ve bu tür asılsız haberlere itibar edilmemesi gerektiğine vurgu yaptı.

Sempozyum açılış konferansı, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yusuf Şevki Yavuz başkanlığında Ankara Üniversitesi Kelam Analim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şaban Ali Düzgün tarafından verildi. Tebliğ başlığını 'İmanın Duygusal, Zihinsel ve Bedensel Formlarına Dair' şeklinde belirleyen Düzgün, öncelikle iman-inkâr diyalektiği bağlamında imanın sevmeye, bağlanmaya ve fedakarlıkta bulunmaya; inkârın ise tam tersine yönlendirdiği söyledi. Konuşmasının devamında iman ya da inkârın hakk/hakikat niteliği taşıdığına, imanın ahlaki doğuran bir köken değeri olduğuna, insan doğasının dinî ve ahlakî hakikatleri bulacak yeteneklerle donatıldığına işaret etti. Tebliğinin sonuç bölümünde ise bir eylemin doğru bir şekilde gerçekleşmesinin bilimsel ve kalbî sürece bağlı olduğunu vurguladı.

Sempozyumun ikinci oturumunda, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Türker başkanlık yaptı ve Prof. Dr. Murat Sülün, Prof. Dr. Hülya Alper ve Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Coşkun tebliğ sundu. İlk tebliği sunan Prof. Dr. Murat Sülün, nüzul devrinde imanın gerçek anlamını tespit etmeye ve '*şecere-i tayyibe*' temsiliyle meseleyi izâh etti. Öncelikle Kur'ân'da imanla ilişkili kelime ve kavramlara değinen Sülün, iman kelimesinin kökenine dair yaptığı araştırmasıyla konuşmasını sürdürdü. Bu bağlamda Kur'ân'daki iman mahiyetinin kelâm kitaplarındaki gibi teorik izâh niteliğinde olmadığına değinip Kur'ân'ın tanımlamasıyla imanın prazite edilmesi gerektiği söyledi. *Şecer-i Tayyibe* temsiliinde ise İbrahim suresinin 24. ayetinde geçen *kelime-i tayyibe* sembolünden hareketle imanın dalları, yaprakları ve meyveleri olan sağlam bir ağaç mesâbesinde olması gerektiğine işaret etti. Prof. Dr. Hülya Alper ise imanın insan psikolojisindeki yapısını tespit etmeye çalıştı. Konuşmasına öncelikle iman nedir sorusuyla başlayan Alper, imanı 'insan hayatını bütünüyle kapsayan; zihnî, duygusal ve iradî unsurların bileşiminden oluşan dışı vurumu davranışlarla gerçekleşen küllî bir hal' olarak tanımladı. Hülya Alper'e göre iman, zihni boyutta konunun bilinmesini;

² Ayrıca Fahrettin Yıldız, Kur'ân'da sabit olup sahih hadislerle de açıklanan imanın yaygınlık kazanan altı unsurdan ibaret sayılmaması gerektiğini, dinden olduğu kesin biçimde kanıtlanan i'tikâdî, amelî ve ahlakî bütün hükümlere inanıp bunların farz, helal veya haram olduğunu tasdik etmenin de mü'min olma şartı olduğunun altını çizdi.

duygu boyutunda sevgiyle bağlanılmasını ve güven boyutunda ise hiçbir şüpheye mahal vermeyecek şekilde inanılmasını gerektirir. Konuşmasının sonunda mü'minin kimliği üzerinde duran Alper'e göre mü'min, günah işlemeden değil; işlediği günahtan pişmanlık duyan, bulunduğu zaman ve mekân diliminde hakkın ve hayrın hakim olması için çaba sarfeden insandır. İkinci oturumun son konuşmacısı Dr. Öğretim Üyesi Muhammed Coşkun, 'Kur'an'da İman İlkeleri ve İmanın Dönüştürücü Etkisi' başlığıyla bir tebliğ sundu. Konuşmasına 'Kur'an'a göre' ifade biçimini eleştirerek başlayıp 'Kur'an'a göre' cümlelerinin aslında sübjektif yorumlar olduğuna dikkat çekti. Onun verdiği bilgilere göre iman ilkeleri, 'tevhit, nübüvvet ve ahiret merkezlidir. Kadere iman ise Allah'a iman mesabesinde bir değer olmasından ötürü Kur'an'da zikredilme gereği bile duyulmamıştır.

Üçüncü oturumun başkanlığını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Görevlisi Mehmet Toprak yaptı. Konuşmacı olarak ise 'Kutuplaşma, Konumlanma ve Ayrışma Zemini olarak Mezheplerde Tekfir ve Tadlîl Olgusu' başlığıyla Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mehmet Kalaycı; 'Yahudilik ve Hristiyanlıkta İman Anlayışı' başlığıyla İbn Haldun Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Faruk Harman; 'Yahudilik ve Hristiyanlık Örneğinde Dinlerde Küfür ve Tekfir Algıları' başlığıyla Samsun Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Aydın katıldı.

Sempozyumun dördüncü ve son oturumunda ise 14. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu oturum başkanlığı yaptı ve Prof. Dr. Mustafa Öztürk ile Dr. Öğretim Üyesi Hayrettin Nebi Güdekli ise konuşmacı olarak katıldı. Prof. Dr. Mustafa Öztürk konuşmasına serzenişle başladı. Burada sempozyum süreci hakkında bir hususu belirtmek gerekiyor. Önceden belirlenen sempozyum programında Prof. Dr. Ömer Özsoy ve Prof. Dr. İlhami Güler sempozyuma yapılan şikayetler sonucunda programdan çıkartılmak zorunda bırakıldı.³ Bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirerek konuşmasına başlayan Öztürk, daha sonra Karar Gazetesinde de "13 Ekim 2018 Cumartesi günü Kur'an Çalışmaları Vakfı tarafından Bağlarbaşı Kongre ve Kültür Merkezi'nde düzenlenen "Hayatın Anlamı İman" konulu sempozyumu ne yazık ki programın icrasından haftalar önce kendilerini "iman ölçümcüsü" olarak gören bazı çevreler tarafından bilindik tekfirci söylemlerle hem provoke hem de kısmen sabote edildi. Provokasyon "İmanı imansızlar mı anlatacak?" gibi sloganlarla, sabotaj ise ilgili belediyenin en üst yetkililerine yoğun

³ Katılmaları durumunda Prof. Dr. İlhami Güler, 'Düşünmenin İki Farklı Genetiği; Ahlâkî-Dinî Düşünme ve Felsefi-Bilimsel Düşünme' ve Prof. Dr. Ömer Özsoy, 'Kur'an'ın Dinsel Hakikat Hermeneutiği' başlıklarından tebliğler sunacaklardı. Ancak hocaların tebliğ metinleri vakfın neşrettiği *Hayatın Anlamı İman Sempozyumu* kitabında yer almaktadır.

baskı yoluyla gerçekleştirildi ve sonunda “kâfir” yahut en azından “zındık” oldukları ithamıyla Prof. Dr. Ömer Özsoy ve Prof. Dr. İlhami Güler’in sempozyum programına katılımları engellendi. Şahsımın programa katılımı ise güç bela temin edildi. Fakat sonuçta aklîselim ve sağduyu galip geldi. Sempozyuma iştirak edip çok geniş çaplı salonu hınca hınç dolduran yüzlerce kişi programı başından sonuna kadar takip etti” satırlarıyla bunu dile getirmiştir.⁴ Belli grupların tehdide varan itirazlarından sonra Prof. Dr. Mustafa Öztürk tebliğinde iman-amel ilişkisine değindi ve amelin imanın bir cüzü olduğuna vurgu yaptı. Sempozyumun son konuşmacısı Dr. Öğretim Üyesi Hayrettin Nebi Güdekli ise iman ve bilgi konusunu ele aldı.

Sempozyumun değerlendirmesi ve kapanış konuşması ise Prof. Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu tarafından yapıldı. Yazıcıoğlu’un konuşmasının başında bazı grupların Prof. Dr. İlhami Güler ve Prof. Dr. Ömer Özsoy hakkındaki ithamlarını doğru bulmayarak talebelerine sahip çıkması çok manidardır. Öte yandan değerlendirme konuşmasında imanın mahiyetine dair yapılan bu sempozyumu yerinde bulduğunu dile getirerek imanın amele yansımaları gerektiğini vurguladı. Bunu da “*temizlik imandandır*” örneği üzerinde anlatmaya çalıştı. Bu bağlamda gerek ev içi temizliğine gerekse de sokak ve çevre temizliğine gerekli önemin verilmediğinden yakıntı. Ardından Müslüman zihniyeti inşası için iman konusunda teori ve pratik arasındaki uçurumun kapatılması gerektiğini vurgulayarak konuşmasını tamamladı.

Kur’an Çalışmaları Vakfı ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nin birlikte düzenlediği bu ilmi toplantıya ilgi yoğundu. Öyle ki salon özellikle lisans ve lisansüstü öğrenciler tarafından hınca hınç doluydu. Öte yandan vakfın sempozyum tebliğlerini programdan önce kitaplaştırması ve dinleyicilerin istifadesine sunması da önemli bir husustur.

Öte yandan sempozyum esnasında yaşanan tatsız bir hâdiseye de değinmek istiyoruz. Kendilerini ‘Ehl-i Sünnet ve Cemaat İnancını Koruma ve Yayma Derneği’ olarak isimlendiren bir grup insan, sempozyumda bildiri sunan hocalara İslam dinini tebliğ amacıyla bir kitapçık dağıtarak hocaları iman tazelemeye davet ettiler. İmanın ilmi olarak tartışıldığı akademik bir toplantıda Müslümanların pratikteki durumunun ne olduğuna dair çarpıcı bir örnek olan bu eylem biçimi, kanaatimizce üzerinde ayrıca durulması gereken önemli bir hâdisedir.

Kur’an Çalışmaları Vakfı geçen yıllarda ‘Bütün Boyutlarıyla Din’ ve ‘Vahiy Zincirinin Son Halkası Kur’ân Vahyi’ başlıklarında iki sempozyuma daha imza atmıştı. Söz konusu sempozyumların ve iman sempozyumunun kitaplarını

⁴ İlgili yazının tamamı için bkz. Mustafa Öztürk, <http://www.karar.com/yazarlar/mustafa-ozturk/dini-hamaset-ve-hurafattan-taharet-8205>.

vakfın merkezinden te'min etmek mümkündür. Sonuç itibariyle Kur'ân Çalışmaları Vakfına ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine bu denli önemli bir kavramı gündemleştirdiği için teşekkür ediyoruz.

Kaynakça

Hayatın Anlamı İman, edt. Murat Sülün, Ensar 2018.